

Vživimo se v bolnika

Izvedba senzoričnega gledališča na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana

✍ Andreja Prebil, Matejka Gornjak

Senzorično gledališče se močno razlikuje od običajnega. Medtem ko v prvem slišimo govorjeno besedo in dogajanje spremljamo z očmi, ga pri drugem občutimo z vsem svojim telesom.

Ze pri meditaciji se lahko zavestno 'zapirajo' vsa čutila, da bi se v človeku prebudilo drugo občutenje oziroma drugačno zaznavanje okolice. Tako tisti, ki meditirajo, zaprejo oči, se umaknejo v tišino, prekinejo tok misli in kar nekaj časa ne komunicirajo z okolico. Ne samo da se v sebi umirijo, se obrnejo 'navznoter', temveč še bolj okrepijo moč svoje pozornosti, ki jim omogoča čisto razumevanje, neposredni izkustveni uvid v resničnost. Tudi mi smo želeli udeležencem s senzoričnim gledališčem pokazati 'drugačno resničnost'; resničnost, ki jo izkuša naše telo kot središče med umom in dušo.

Bolnik v bolnišnici zaznava in doživlja svojo realnost prav preko telesa: čuti naše posege, dotike, premeščanja, okuša in vonja stvari, ki jih morda v svojem življenju še ni srečal oziroma spoznal, sliši zvoke, ki v njem lahko vzbudijo strah in neugodje. Njegovo telo je prej predstavljalo mejo, ki se je drugi niso smeli preveč približati, saj se vsi trudimo, da bi spoštovali določeno telesno razdaljo (na pošti, banki, v dvigalu, trgovini ...). V bolnišničnem okolju je drugače. Bolnikovo telo postane na razpolago domala vsemu zdravstvenemu osebju. S svojo bolečino in trpljenjem postane skoraj edini izvor njegove resničnosti.

To je resničnost brez osnovne komunikacije, brez vida in v tišini, ki jo prekinjajo bolnišnični zvoki ali posamezni izgovorjeni stavki. Resničnost,

ki jo določa zgolj dotik zdravstvenih delavcev, ki je lahko varen, hladen, topel ali negotov, včasih tudi grob. Takrat postane meja med nujno izvedbo nekega posega in med skorajda fizičnim nasiljem nad bolnikom tako boleče tanka, tako občutena, da si jo nekateri zapomnijo za vse življenje. Na plan pride ves tisti govor o spoštovanju zasebnosti, avtonomije in dostojanstva bolnika, ki ga dijaki in študenti zdravstvene nege poslušajo od učiteljev in profesorjev v izobraževalnih ustanovah. Pa vedo, o čem govorijo in kaj jim resnično želijo povedati, sporočiti?

Ker si ne želimo, da tovrstna terminologija ostane zgolj pri praznih besedah, ki mladim težko kaj pomenijo, smo v letošnjem šolskem letu skupaj z devetimi dijaki Srednje zdravstvene šole Ljubljana zasnovali koncept senzoričnega gledališča. Imeli smo kar nekaj srečanj: najprej bolj uvodnih, da smo se sploh spoznali, se oblikovali v stalno skupino, nato pa čedalje bolj specializiranih, ko so se začele kresati misli, ideje, načrti, dodeljevanje vlog, iskanje pripomočkov, pripravljanje prostora, pisanje scenarija itd. Morda si nihče izmed nas na začetku ni predstavljal, v kaj se bo naše sodelovanje razvilo; in ali bomo idejo v letošnjem letu sploh izvedli. Toda prišel je nek datum, dogodek, ob katerem smo začeli premišljevat, kaj pa če bi ... če bi takrat res to izvedli ... Pa smo poskusili.

Ko smo na naši šoli začeli z načrtovanjem urnika izmenjave nadarjenih dijakov Srednje zdravstvene šole Celje in Srednje zdravstvene in kozmetične šole Maribor, se nam je utrnila misel, da bi lahko v njihov enotedenski program vključili možnost udeležbe v senzoričnem gledališču. To je bila glavna pobuda, da smo 'zavihali rokave' in začeli z resnejšim delom. Za začetek smo potrebovali konkretno zgodbo,

scenarij. Za lažjo ponazoritev smo jo skicirali tudi na tablo. Uporabili smo pripomočke: rute, instrumente, primerne učilnice, zvoke, kozarčke, robčke, vprašalnike ... Vsakemu dijaku smo dodelili tudi točno določeno vlogo, ki jo je imel pri obravnavi udeležencev.

Dijaki omenjenih šol, ki smo jih na naši šoli gostili od 14. do 18. marca, so za približno petnajst minut 'postali bolniki', ki naj bi preživeli običajen dan v bolnišnici. Dosegli smo namen gledališča: v udeležencih smo vzbudili občutek, kako se počuti bolnik, s katerim se skopo ali rutinsko komunicira, ki občuti zgolj naš dotik, ki ne ve, kaj se bo z njim dogajalo, počelo, ki se ga v določene posege na nek način 'sili', ki izgubi občutek za čas in prostor, občutje varnosti, zasebnosti in dostojanstva.

Graditi občutje sočutja, empatije do drugega, biti sposoben razumeti ga v celovitem smislu in biti sposoben samozavedanja in refleksivnega mišljenja – vse to zahteva, da si nekoč 'obujemo čevlje drugega in prehodimo v njihov par korakov'.

Če danes na svetu manjka sočutnega, doživetega in čuječega razumevanja sočloveka, smo mi tisti, ki lahko postavljamo in gradimo nove temelje.

Kratki vtisi udeležencev – dijakov:

- "Zdelo se mi je odlično. Fajn je ponazorjeno, ko se postaviš v vlogo bolnika in doživiš, kar on doživlja, se zamisliš in definitivno spremeniš svoj stik z bolnikom ter ugotoviš, da je komunikacija zelo pomembna."
- "Občutki so grozni ... kot da sem samo predmet ..."
- "Sedaj drugače gledam na komunikacijo z bolniki in mislim, da bi morala iti čez senzorično gledališče vsaka medicinska sestra ali tehnik, ker je preveč takšnih zdravstvenih delavcev, ki se ne ozirajo na komunikacijo in občutke bolnikov." ■